

Severna Grčka

Tekst i fotografije: Ivana Dukčević Buda

U postojbini Aleksandra Velikog

Ako će svaki Grk da vam tvrdi suprotno, Aleksandar Makedonski nije bio pripadnik grčke države u pravom smislu te reči. Rodom je bio iz tada severne provincije - Makedonije (neki podaci čak govore o njegovom ilirskom poreklu), gde je njegov otac Filip bio kralj.

U IV veku pre naše ere, poznati grčki orator Demosten, javno je na atinskim trgovima držao govore, čuvene "filipike", upozoravajući Atinjane na opasnost sa severa, oličene u Filipu Makedonskom i njegovoj vojsci.

Većinu stvari pomenutih u ovom tekstu, verovatno nećete čuti iz usta naših turističkih vodiča, već morate, kao što smo to morali i mi, da ih pronadete sami. U tome i jeste čar putovanja - dok putujete, stalno ste u poziciji da otkrijete nešto novo, zanimljivo i inspirativno.

Šta je bilo dalje, svi smo učili u školi. Filip, a kasnije i Aleksandar, osvajaju Grčku i postaju njeni vladari. U toku samo jedne decenije, Aleksandar proširuje svoje carstvo na površinu ogromnih razmera, pogotovo za ondašnji svet.

Prosečan stanovnik naše zemlje koji iole poznaje istoriju, zna i da je mnogo kasnije, pod vlašću cara Dušana u XIV veku, jedno kratko vreme, cela severna Grčka (osim grada Soluna) bila deo Srpskog carstva. Pre i posle toga, ovim prostorima naizmenično su vladali Bugari, Franci, Normani, Vizantija, a od 1430. godine i Turci, koji su se ovde zadržali oko 80 godina duže nego u Srbiji.

Najveći grad severne Grčke je Solun. Osim na našem, na ostalim jezicima (i na grčkom), njegovo ime je **Tesaloniki** (Thessaloniki), po imenu polusestre Aleksandra Velikog. Između Atinjana i Solunaca postoje sitne lokalne "nesuglasice", oko toga čiji je grad značajniji i lepši. Atina ima zaista lep položaj, Akropolj i još neke antičke lokalitete, ali je po mišljenjima nekih (kojima bih se priključila), kao grad u celini, Solun, ipak, nešto lepši.

Pod pretpostavkom da u Grčku dolazite u letnjem periodu, za obilazak Soluna nikako nemojte da izaberete dane vikenda. U ovom periodu, saobraćaj na prilazima gradu toliko je gust, da može da vam se desi da ostanete satima "zaglavljeni" u koloni na autoputu, čak i do dvadesetak kilometara pred ulaz u grad. Ovo pravilo važi za sve pravce prema moru, a dešava se zbog toga što leti ceo Solun za vikend pokušava da: subotom (često i petkom) "izide" iz grada, a da se nedeljom (a običaj je i ponedeljkom pre podne!) vrati na posao.

Ako ste došli u "šoping", koristite vam informacija da ponedeljkom i sredom radnje rade skraćeno, a muzeji i spomenici kulture zatvoreni su ponedeljkom. Na kraju vam ostaju utorak ili četvrtak, kao realno najbolji dani za obilazak ovog belog grada. Kada autom krenete u obilazak Soluna, pred ulazak u grad, uključite se na "ring road", polukružnu obilaznicu oko grada. Ako želite da vidite mesto sa koga se pruža najlepši pogled na Solun, sa "ring road" - a se isključite na izlazu (prema gradu) - **Agios Pavlos**. Ovo je najbolja početna tačka za obilazak grada, a ujedno i jedan od najviših delova Soluna, grada koji leži na obronku brda.

Po isključenju sa "ring-road" - a, proći ćete kroz četinarsku šumicu (u blizini je Zoo vrt), a vozeći nizbrdo, posle ne više od pet minuta, dolazite do starih, ranohrišćanskih gradskih zidina - Kastro, sagrađenih u doba cara Teodosija. Duž zidina se nalazi stari deo grada, to jest **Gornji grad** - Ano Poli, dok na njihovom istočnom delu stoji kula **Trigonija**, odakle se nizbrdo pruža božanstven pogled na blistavo bela zdanja Soluna.

Na obodu zidina, nalazi se i manastir **Vlatadon** iz XIV veka (dograđen u XVII veku), jedan od nekoliko solunskih bogomolja iz perioda Vizantije, koji bi obavezno trebalo obići. Sagrađen je na mestu sa kojeg je po predanju, narodu kazivao Apostol Pavle, kada je 50. godine posetio grad.

Od Kastro se većina uličica, zavijajući, strmo spušta ka moru. Nećete ni primetiti koliko brzo i neprimetno ćete se kolima iz gornjeg, starog dela, spustiti u centar grada.

U centru i oko centra grada, posetite još nekoliko vizantijskih crkvi sa starim freskama i mozaicima. Crkva Svetog Dimitrija (zaštitnika grada) iz VII veka, renovirana je 1948. godine. Na prizemnom nivou crkve postoje neki delovi mozaika i stubova očuvanih iz perioda nastanka, dok je čitav gornji nivo kompletno izgrađen nov. Ispod nivoa crkve nalaze se katakombe.

Dva bloka ulica niže, nalazi se velika površina između zgrada, na kojoj

se nalazi arheološki lokalitet **Rimske Agore** iz II veka. Evropska Unija dala je novac da se porušena Agora rekonstruiše, ali ne znam ko je dao odobrenje da se to radi betoniranjem! Naime, u Grčkoj i na Kipru (a ponegde i u

Detalj sa kuće u Gornjem gradu (Ano Poli)

Gradsko jezgro Soluna

Gornji grad - Ano Poli

Tunisu) postoji "običaj" da se porušeni delovi starina dograđuju betoniranjem, što zaista deluje ružno i nadasve pogrešno. Još jedan blok ulica niže, ka moru, i naći ćete se na glavnoj solunskoj **Ulici Egnatia**, sagrađenoj na istoime-nom čuvenom rimskom putu (Via Egnatia), koji je preko Balkana vodio ka Carigradu.

Desetak minuta peške ka istoku, a sa vaše desne strane, nešto malo dalje, ugledaćete **Crkvu svete Sofije** iz VII veka. Ova crkva je muzej, tako da je, kao i većina muzeja i spomenika kulture u svetu, zatvorena ponedeljkom. Preko puta Svete Sofije, spustićete se ispod nivoa ulice, da biste kupili ulaznicu i ušli u kompleks Katakombi Jovana Preteče.

Ano Poli - Gornji grad

late i hipodroma. U severnoj Grčkoj, a i šire, arheološka nalazišta su veoma slabo očuvana. Mnoga značajna otkrića pronađena na lokalitetima kao što su na primer: Pela i Vergina, nalazila su se ispod nivoa zemlje. Većina njih se čuva u **Arheološkom muzeju Soluna**, koji zaista вреди posetiti. Muzej se nalazi blizu mora i **Bele kule - simbola grada**.

Na "putu" do mora, u jednoj od uličica levo od pešačke zone, potražite čuvenu poslastičarnicu (na grčkom: "zaharoplasteio") "Nikos". Izaberite kolače "za usput" i oni će vam biti lepo zapakovani u crvene kutije, uvezani zlatnom ukrasnom trakom.

Spustivši se do obale mora, ispred vas se uzdiže Bela kula (na grčkom: "Lefkos Pirgos"). Tik uz more, a na početku parka i šetališta, ova kula, koja

je ujedno i **Vizantijski muzej**, dobra je odrednica za one koji se lako izgube u nepoznatom gradu. Početkom XVI veka, kulu je sagradio arhitekta sultana Sulejmana Veličanstvenog - čuveni Sinan, isti onaj veliki graditelj zaslužan za delove Topkapi Saraja i Sulejmanovu džamiju u Istanbulu.

Od Bele kule krenite ka zapadu, u šetnju kraj obale mora sve do **Trga Aristotelos**. Na samoj obali postoji veliki broj kafića i restorančića, u kojima možete da se odmorite i osvežite posle naporno provedenog dana.

Oko 40 kilometara severozapadno od Soluna, na magistrali koja povezuje severne delove Grčke, nalazi se selo **Pela**. Čim ugledate znak za Pelu, skrenite desno, i ući ćete u rodno mesto Aleksandra Velikog, kao i mesto čuvene Aristotelove filozofske škole.

U samom mestu, na glavnom trgu (Aleksandra Velikog), nalazi se ogromna statua (Aleksandra Velikog na konju), i to u ulici (Aleksandra Velikog), preko puta istoimene škole!

U narednih pet minuta vožnje, sa vaše desne strane, s vremena na vreme ćete u ravnici primetiti nekoliko čudnih brdašaca obraslih travom, a poneko i pošumljeno. Tvorevina ljudske ruke, ona predstavljaju

U severnoj Grčkoj, a i šire, arheološka nalazišta su veoma slabo očuvana. Mnoga značajna otkrića pronađena na lokalitetima kao što su na primer: Pela i Vergina, nalazila su se ispod nivoa zemlje. Većina njih se čuva u Arheološkom muzeju Soluna, koji zaista вреди posetiti.

Nedaleko odatle, na čošku dve velike ulice, nešto ispod nivoa zemlje, a između novih zgrada koje samo što je ne dodirnu, šćućurila se majušna crkva **Peobraženje svetog Sotirosa** (Metamorfosis Agios Sotiros). Interesantno bi bilo doznati ko li je dao dozvolu da se nove zgrade sagrađe na nekoliko metara od kupole crkve, ili je, možda, po sredi neka sasvim druga priča.

Vratite se na ulicu Egnatia i idući ka istoku, posle nekoliko minuta hoda, sa leve strane ugledaćete ostatke trijumfalne kapije cara Galerija, ili **Kamaru**. Ovaj "Cezar Istočne Makedonije", kako su ga još zvali, sagradio je 298. godine ovu kapiju, kao simbol svoje pobede nad Persijancima. Odmah iza Kamare, nalazi se **Crkva svetog Dorda** iz 395. godine, koja se zbog svog kružnog oblika još zove i Rotonda. Zdanje je prvobitno sagrađeno kao rimski hram, koji car Teodosije pretvara u crkvu. U doba Turaka postaje džamija, a kasnije i muzej (zatvoren je ponedeljkom).

Tačno preko puta trijumfalne kapije, predite ulicu i krenite ka moru. Ulica je delom pešačka zona, a na pola puta do mora, nailazi se na "prazne" placeve između zgrada - ostatke rimske pa-

Solun, Rimski Forum

Severna Grcka Travel Tips

VODIČI

Proučite neke od "DK eyewitness travel guides", koje možete da kupite u većim knjižarama u Beogradu, ali je, ipak, najbolje da pre puta informacije potražite surfujući po internetu.

PROPUSNICE I KARTICE

ISIC kartice za studente i ITIC za profesore, najčešće omogućavaju popust od oko 50 % na zvaničnu cenu. Odnose se na ulaznice za muzeje, arheološka nalazišta, a neke i na vožnje trajektom i vozom.

BEZBEDNOST

Slično kao kod nas, što ne znači da ne treba da pripazite na svoj ručni prtljag u gužvi velikih gradova.

ZABRANE

Prvenstveno se odnose na posete crkvama i manastirima (Meteori), gde se pripadnicama ženskog pola zabranjuje ulaz u pantalonama, kratkim suknjama, šortsu i majicama bez rukava. Muškarcima je ulaz zabranjen u šortsu.

RADNO VREME

Pretežno rade tokom celog dana, ali ima dosta slučajeva da rade dvokratno: do podneva, pa od 16.00 ili 17.00 sati.

grobnice iz perioda oko IV veka pre naše ere, iz vremena Filipa (i Aleksandra) Makedonskog.

Veoma brzo ćete na magistrali da naidete na odvajanje za selo **Nea Pela**, a na samoj raskrsnici - i ono što zavređuje vašu pažnju. Sa desne strane, tik uz magistralu, nalazi se lokalitet Pela, u kojem osim nekoliko stubova i isto toliko mozaika, nema ničeg značajnog. Ono vredno nalazi se preko puta, sa leve strane magistralnog puta, koji bukvalno morate da pretrčite da vas ne bi udarila kola. Kada uspešno predete na suprotnu stranu, videćete jednu prilično malu i neuglednu prizemnu zgradu, oko koje se nalaze još neke loše očuvane iskopine. Da izgled može da prevari, uverićete se kada uđete unutra. U ovoj zgradi - **Muzeju Pele**, na malom, veoma ukusno sredenom prostoru, nalazi se veliki broj značajnih predmeta, počevši od vremena praistorije, pa sve do vremena Aleksandra Velikog. Jedan od svakako najznačajnijih

Crkva svete Sofije, Solun

je i dijadema od listića čistog zlata (u obliku lovorovog venca), za koju kažu da je pripadala samom Filipu Makedonskom. Ulaznica za muzej (i iskopine oko muzeja, kao i one preko puta), staje šest eura.

Na oko 60 kilometara zapadno od Pele, naglo počinje planinski pejzaž, gde se na uzbrdici, a na samoj litici, nalazi veći gradić **Edesa**. Na obodu grada možete da posetite čuvene vodopade - kraj putovanja planinskih reka koje se sa severa spuštaju u ravnici.

Na sasvim suprotnoj strani, 240 kilometara južno od Soluna (ka Larisi), a zatim zapadno, duboko u kopnu provincije **Tesalije** (postojbine još jednog grčkog junaka - kraljevića Ahila), nalaze se nadaleko čuveni **Meteori** (Meteora). Kao što im i ime kaže, pejzaž oko njih izgleda kao da su stene popadale s neba, što i nije tako daleko od istine. Milionima godina unazad, taloženje kamenja i blata na ušću reke, a kasnije i zemljotresi, uslovlili su nastanak ovih čudnih, otuđenih, a u isto vreme i zadivljujućih stena, koje štrče uvis kao čudo prirode - svaka sama za sebe.

U XII veku, pravoslavni monasi počinju izgradnju prvog manastira na vrhu jedne od stena. Do kraja XVI veka bilo ih je ukupno 24, ali je do današnjeg dana u životu ostalo samo šest manastira: jedan ženski i pet muških. S obzirom na konfiguraciju terena, ostaci napuštenih manastira se ne vide, niti postoji način da se odozdo utvrdi na kojoj od ovih čudnih stena su stajali.

Ako na Meteore stižete iz pravca grada **Larise** i **Trikale**, u podnožju planina videćete selo **Kalambaku**. Zbog reke turista koji svakodnevno posećuju Meteore, u ovom mestu možete da iznajmite sobu, apartman,

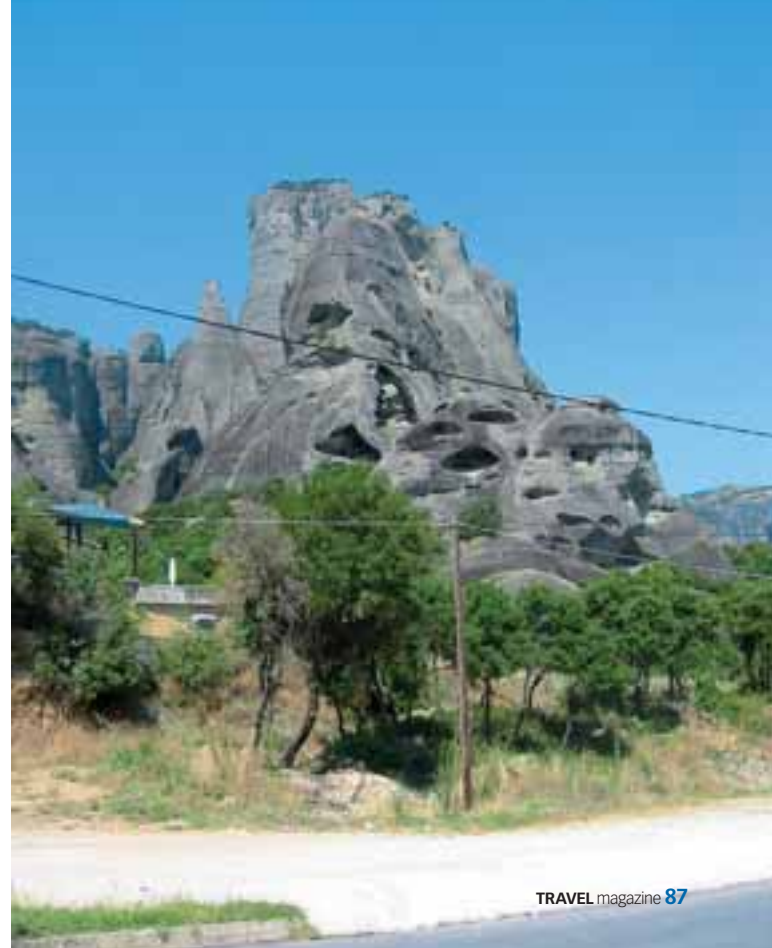
a postoji čak i nekoliko malih hotela. Pored Kalambake put vodi uzbrdo, ali se do vrha stiže za nekoliko minuta. Na putu ćete naići na račvanje i putokaz: do dva manastira ćete stići ako skrenete levo - **Sveta Trojica** (Agia Triada) i **Sveti Stefan** (Agios Stefanos), a do ostala četiri: desno. Sa "vidikovca" levo od raskrsnice, pruža se neodoljiv pogled na pet od šest manastira (Sveti Stefan je 500 m levo, iza okuke).

U XII veku, pravoslavni monasi počinju izgradnju prvog manastira na vrhu jedne od stena. Do kraja XVI veka bilo ih je ukupno 24, ali je do današnjeg dana u životu ostalo samo šest manastira: jedan ženski i pet muških. S obzirom na konfiguraciju terena, ostaci napuštenih manastira se ne vide, niti postoji način da se odozdo utvrdi na kojoj od ovih čudnih stena su stajali.

nešto ispod 400 metara). Nekada nije bilo stepenica, pa su monasi do manastira "stizali" u mreži od kanapa koju su oni "odozgo" povlačili kanapom na gore. Na isti način su se snabdevali kako namirnicama, tako i ostalim potrepštinama koje nisu bili u mogućnosti da sami naprave ili da zasade na malom prostoru stene.

Do ženskog manastira Sveti Stefan, koji se nalazi, takode, na steni, može da se dode jednostavnim prelaskom preko mostića, bez pentranja. U njega ćete moći da uđete samo propisno obučeni, a to znači: muškarcu u dugim pantalonama, a žene pokrivenih ramena i nogu (pantalone nisu

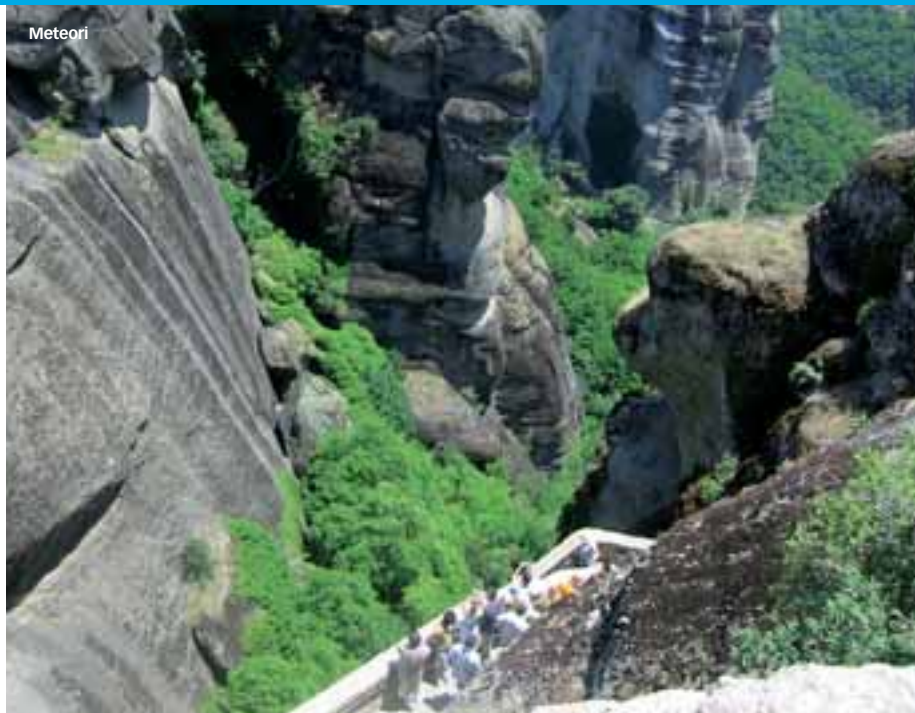
Meteori, stene

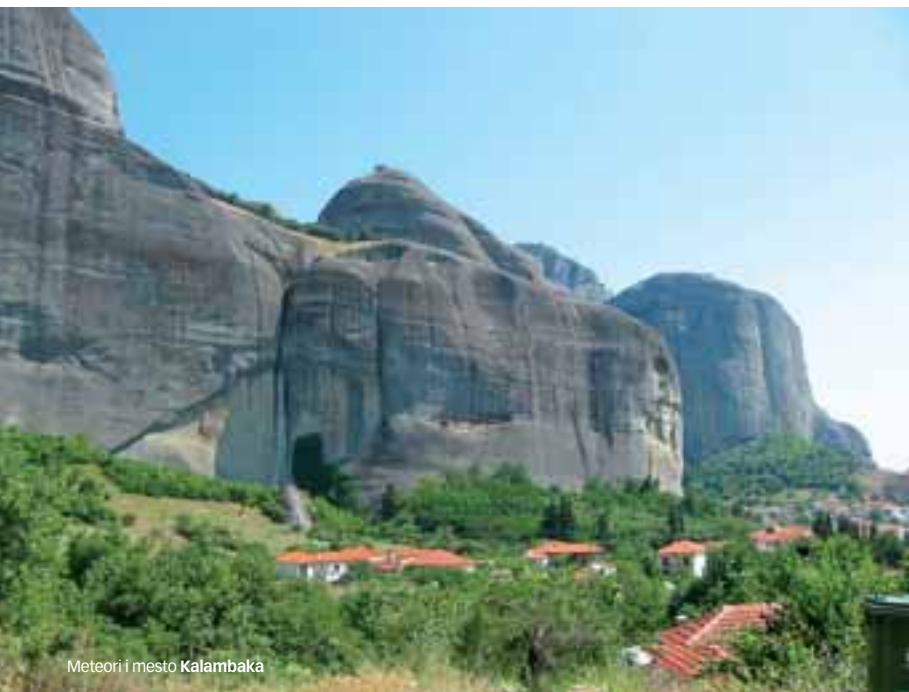
dozvoljene). U kompleksu manastira nalazi se, osim crkve, i mali muzej sa zanimljivim starim spisima, ikonama, tkaninama, drvorezima i ukrasima od srebra.

Ako kod putokaza skrenete desno, posle nekoliko kilometara doći ćete u podnožje manastira **Varlaam**, a pet minuta peške iznad njega, i do manastira **Veliki Meteori** (Megalo Meteoron). Veliki Meteori su, kao što im i ime kaže, najveći manastir Meteora, a nalaze se i na najvećoj i najvišoj steni. Do njega se dolazi stepenicama, a jednim delom i kroz mali tunel u masivnoj steni. U kompleksu manastira nalazi se crkva, autentična monaška trpezarija sa za obed postavljenim stolovima (tanjiri, posre-bren escajg), kuhinja, prostorija sa alatkama, kacama i spremištem za vino, muzej sa kostimima i odlikovanjima, veliki vidikovac i dvorište, kao i privatne

Za obilazak Meteora izaberite jedan od dana vikenda. Tada je verovatno i najveća gužva, ali je reč o danima kada svi manastiri rade.

Meteori

Meteori i mesto Kalambaka

monaške odaje, u koje ne možete da uđete.

Manastir Varlaam nije toliko veliki, ali je prilično impresivan. U njemu se nalazi stara trpezarija (sada muzej, koji vredi posetiti), ognjište (kuhinja) i ono što je nekada bila bolnica. Na ivici stene, videćete stari čekrk sa kanapom i mrežom, u kojoj su nekada na vrh stene

(Roussanou) i **Sveti Nikola Anapafas** (Agios Nikolaos) nalaze se na putu između manastira Svete Trojice i manastira Varlaam, kada krenete da se spuštate ka centru Kalambake.

Ulaz u svaki od šest manastira se naplaćuje dva eura po osobi, a što se tiče radnog vremena, tu ćete biti malo zbunjeni. Naime, na zvaničnom grčkom veb sajtu, kao i u zvaničnom prospektu Meteora, napisano je drugačije radno vreme za svaki pojedinačni

Freske u manastiru Veliki Meteori

Manastir Veliki Meteori

manastir. Uglavnom rade dvokratno, te se za posetioce otvaraju u 09.00, a zatvaraju između 12.00 i 12.30. Posle podne, neki od manastira su ponovo otvoreni od 15.00 do 17.00 ili 18.00, dok neki uopšte ne rade popodne. Međutim, kada dodete do ispred svakog pojedinačnog manastira, ispred svakog stoji tabla na kojoj piše da je otvoren od 09.00 do 17.00 ili 18.00, što bi značilo da ne prave "pauzu". Razlog za to je verovatno preveliki broj turista, koji satima organizovano u autobusima putuju do Meteora, pa bi bilo malo nezgodno da moraju po letnjoj vrućini da čekaju još nekoliko sledećih sati.

U manastirima, a ni oko njih, nigde nema nikakvih prodavnica hrane i pića, zbog čega treba da vodite računa da se snabdete pred polazak. Postoje kombi vozila čiji vlasnici u podnožju nekih od manastira prodaju piće, ali oni ne stoje uvek na istom mestu, pa možete da ih mimoidete. Na

istim mestima, lokalci su postavili kioske sa suvenirima, koji su obično skupi, a i nedovoljno autentični.

Za obilazak Meteora izaberite jedan od dana vikenda. Tada je verovatno i najveća gužva, ali je reč o danima kada svi manastiri rade: Megalo Meteoron (zatvoren utorkom); Agia Triada (zatvoren četvrtkom); Agios Stefanos (zatvoren ponedeljkom); Roussanou (zatvoren sredom); Varlaam (zatvoren petkom); Agios Nikolaos (nema podataka da je nekim danom zatvoren).

Na povratku u Solun, između mesta Platamon i Katerini, skrenite sa autoputa i u podnožju planine **Olimp**, pogledajte arheološke ostatke iz perioda starog veka (Dion). Možete da se popnete na Olimp i vidite stenu u obliku fotele, na kojoj je "kobajagi" sedeo sam vrhovni bog Zevs.

Jugoistočno od Soluna, nalazi se poluostrvo **Halkidiki**. Na svom južnom kraju, ono ima još tri manja poluostrva koja se zbog svog oblika još zovu i "tri prsta", a gledajući sa leva na desno, njihova imena su: Kasandra, Sitonija i Atos.

Od Soluna do korena prvog "prsta" - Kasandre, postoji autoput u dužini od oko 60 kilometara (ostali putevi po Halkidikiju su magistrale).

Na približno 40-tom kilometru od Soluna ka jugu, primećete odvajanje za pećinu **Petralonu**. U njoj su pronađeni ostaci pećinskih ljudi i veoma je interesantna za razgledanje. Nalazi se u kopnu, na manje od pet kilometara od autoputa, a za obilazak pećine i muzeja, odvojite oko 1,5 sat.

Halkidiki vetrenjača

Svaki put!

eurojet

TRAVEL COMPANY

Vuka Karadžića 9, 11000 Beograd
Tel. (011) 3284-383, 3284-393, 3284-323

Severna Grcka Travel Tips

■ KUHINJA

Uz razne varijacije, njihova kuhinja je, uglavnom, nasleđena od Turaka i veoma slična našoj. Tradicionalna jela su sarmice od lista vinove loze, roštilj, salate, musaka, kao i giros.

■ SPORT I REKREACIJA

Na većim gradskim plažama, kao i u okviru hotelskih kompleksa, postoji mogućnost za "vodene" sportove, kao što su: wind-surfing, paraglajding, skijanje na vodi i slično.

■ ŠOPING

Osim klasičnih suvenira (školjke, dinduve, vaze) na Halkidikiju možete da kupite patinirane, kamene figurice u obliku ženskog torzoa ili vaza, koje podsećaju na iskopine. Na južnom izlazu iz Soluna, postoji šoping zona sa ogromnim prodavnicama (IKEA, Carrefour, Jumbo).

■ NOĆNI ŽIVOT I ZABAVA

Razlikuje se od mesta do mesta. Uglavnom je reč o kaficima i restoranima, a u većim mestima postoje i diskoteke. Desetak kilometara južno od Soluna, na autoputu za "prvi prst" Halkidikija, nalazi se vodeni park "Waterland".

■ RAZNO

Obavezno obratite pažnju na obaveštenja o kilometraže koja se nalaze duž puteva. Dešavalo se da na putu do Soluna naidemo na nekoliko tabli sa istom kilometražom, što nas je poprilično zbunilo. Zato vam savetujemo da se pouzdate više u kartu, ukoliko ste je pneli sa sobom.

U podnožju brda postoji parking za sve koji žele da posete pećinu, a došli su sopstvenim vozilom. Preko puta parkinga je rampa, odakle na svakih 20 minuta, "pećinski" autobus sakuplja pristigle turiste i besplatno ih vozi 500 metara uzbrdo, do ulaza u pećinu, a i nazad (ko voli da pešači, ne mora da čeka autobus).

Ispred pećine kupite kartu po ceni od šest eura (važi i za muzej) i sačekajte da se na svakih pola sata pojavi vodič, koji preuzima sakupljenu grupu i vodi je u obilazak pećine. U okviru kompleksa nalazi se predivan mali muzej, u kome mogu da se izgube kako deca, tako i odrasli, u razgledanju najrazličitijih fosila. Tu ćete videti okamenjene fosile kornjače, rog od nosoroga, kao i kosti planinskog lava i hijene, koji su nekada živeli na ovim prostorima. Videćete prikaz slojeva zemlje (hronološki poredanih), kosti pećinskog čoveka, kao i prvo i najstarije pronađeno "vajarsko delo", odnosno pokušaj pećinskog čoveka da napravi portret. U muzeju još možete da vidite i dokaze o postojanju vatre u pećini (iz perioda nađenih ljudskih kostiju), najrazličitije oruđe, praistorijsku čovečju lobanju (sa Krita) na čijim je zubima ostao trag obavljene operacije iz domena oralne hirurģije (operacija na umnjaku!), kao i delove kose

U muzeju možete da vidite i dokaze o postojanju vatre u pećini (iz perioda nađenih ljudskih kostiju), praistorijsku čovečju lobanju (sa Krita) na čijim je zubima ostao trag obavljene operacije iz domena oralne hirurģije (operacija na umnjaku!), kao i delove kose praistorijskog čoveka.

praistorijskog čoveka.

U samoj pećini nije dozvoljeno ni fotografisanje, niti snimanje (u muzeju je sve dozvoljeno). Ako ste stranac, vodič će vam ispričati priču o istorijatu pećine na engleskom jeziku. Godine 1959, jedan seljanin je slučajno pronašao otvor. Obavestio je lokalne vlasti, pa je istraživanje počelo. Niko nije ni sanjao da će naći kosti pećinskih ljudi, a kamoli kosti tadašnjih životinja! U tami pećine, Grci su rekonstruisali scene iz života ondašnjih ljudi, kako sede oko vatre i jedu pečeno životinjsko meso. Kao i u većini drugih pećina, i ovdje se nalaze stalaktiti i stalagmiti.

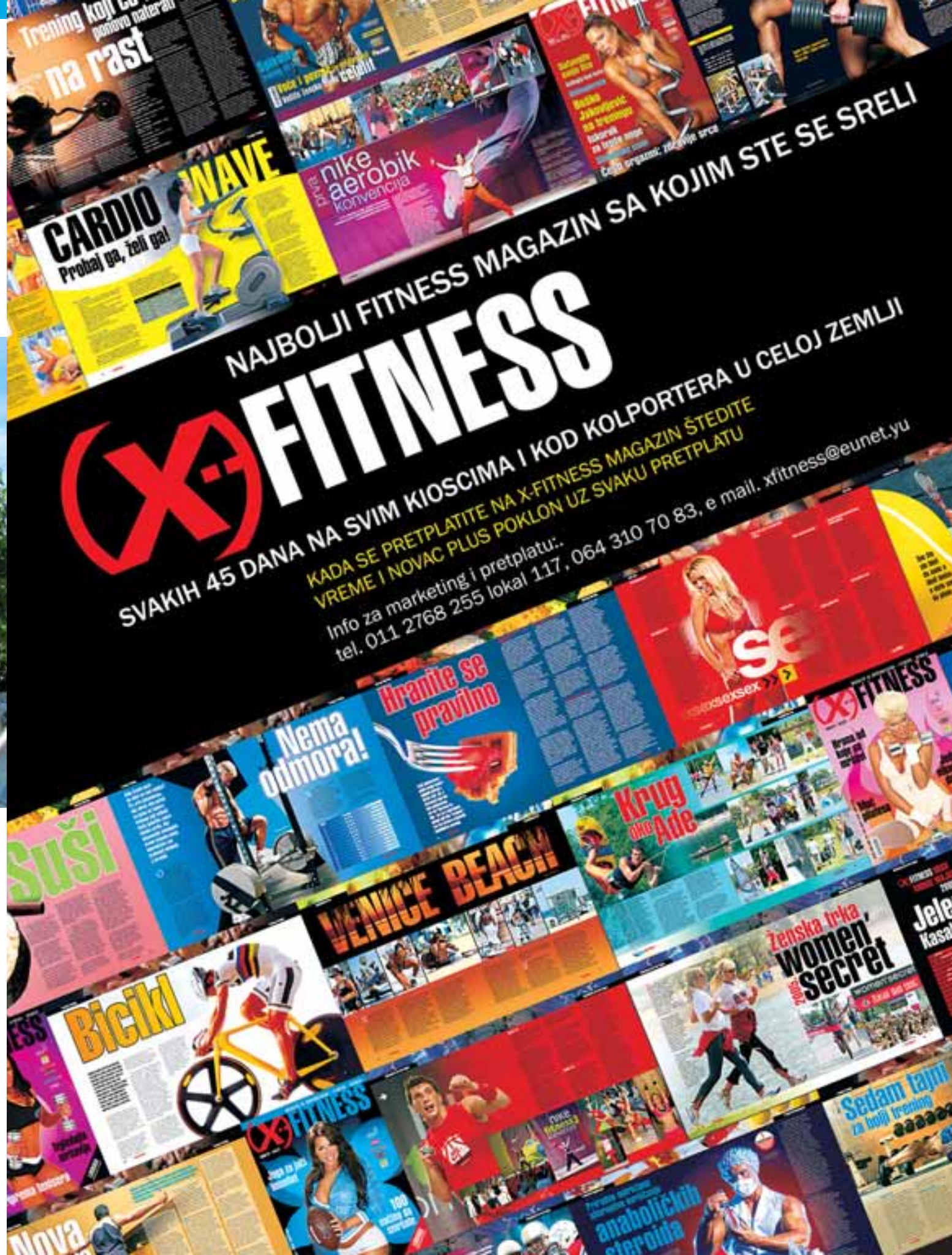
Kafana u selu Nea Potidea, poluostrvo Kasandra

Međutim, većina "pećinskih ukrasa" prilično je suva, u odnosu na one u drugim pećinama, koji su obično vlažni, i sa čijih "ukrasa" curi voda.

Pre odlaska u severnu Grčku, "obišla" sam zvanične grčke veb sajtove, i ponešto zapisala kao "ideju vodilju" u obilasku Halkidikija. Na moje iznenađenje, više od dve trećine informacija bile su ili potpuno pogrešne, ili prilično preuveličane. Tako sam "informisana" da na primer, na Kasandri, u mestu Kasandria postoje: "očuvane vetrenjače". Da li treba da kažem da u istom mestu većina meštana nije znala

o čemu pričam, dok nismo stali kod Vatrogasnog doma, gde su se, inače veoma ljubazni i predusretljivi vatrogasci, setili da ima jedna, tu iza neke kuće, ali od nje je ostao samo donji deo zgrade. Da nije kružnog oblika, mogla je da bude ruševina bilo koje stare kuće! Prvo mesto na Kasandri je **Nea Potidea**. Za nju piše da u mestu postoje arheološki ostaci Korinćana iz starog veka (ima parče zida!). Mesto se nalazi na gornjem, najužem delu poluostrva, a kroz njega je prokopan kanal koji spaja istočni i zapadni "deo" mora, te je poluostrvo Kasandra time "postalo" ostrvo. Mestašce je inače, veoma simpatično, jer u njemu nema tragova masovnog apartmanskog turizma, kao u slučaju većine mesta na istočnom delu prvog "prsta", gde veliku većinu turista čine naši ljudi.

Na zapadnoj strani poluostrva, nižu se mala mesta, sa ponekim hotelom, od kojih je najsimpatičniji Posidi. Kasandra je pretežno valovita, a za razliku

Halkidiki - Olintos

od ostala dva “prsta”, osim nešto malo na južnom delu, na njoj nema visokih planina. Na krajnjem jugoistoku (južno od Pefkohorija), nalazi se prirodom najlepši deo poluostrva, sa nekoliko lepih pešćanih plaža (“Golden beach”, na primer), dok istočni deo deluje prilično neinspirativno. Na putu između prvog i drugog “prsta”, možete da obidete arheološko nalazište **Olintos** (Olynthos), u kojem nema nešto preterano da se vidi, ili se nešto dalje, sa magistrale odvojiti na sporedni put do simpatičnog sela **Ormilije** (Ormylia). Kroz selo možete da se prošetate između starih (i novih) kuća, u laganoj popodnevnoj atmosferi, gde stariji muški deo populacije na glavnom trgu, ispred lokalne kafanice, ležerno igra “tavle” i komentariše prolaznike. Na pola puta do sela, sa leve strane, na usamljenom brežuljku, među maslinama, ugledaćete divnu staru vetrenjaču. Obavezno skrenite levo na zemljani put i kroz maslinjak popnite kolima na vrh - tik uz vetrenjaču, odakle se pruža lep pogled na okolni pejzaž.

Uranopolis

Selo Agios Nikitas, poluostrvo Sitonia

Za razliku od Kasandre, drugi “prst” - Sitonija, to jest njegova istočna strana, obiluje prelepom netaknutom prirodom, planinama i obiljem dugih, “divljih” pešćanih plaža, sa tirkiznom bojom mora. Pošto od najsevernijeg mesta na istočnoj obali Sitonije (Vourvourou), pa sve do skoro južnog kraja (do mesta Sarti), osim nekoliko kampova ne postoji nijedno naselje, ove prelepe plaže morate da pronadete sami. Idući putem ka jugu, na svaka dva-tri kilometra, sa leve strane postoje neobeleženi zemljani putevi kojima možete da se spustite na obalu. S obzirom na to da je poluostrvo šumovito, a magistrala ide visoko i strmo iznad obale, iz kola ne možete da vidite nijednu plažu. To je iznenađenje koje vas čeka, kada se zemljanim putem spustite do obale.

Da je umesto borove šume iza vas, kojim slučajem šuma palmi, na plaži “Orange beach” osećali biste se skoro kao na Sejšelimima - sitan beli pesak, more u svetlo-tirkiznoj boji, kao i blistavo bele, oble, uglačane stene koje izviru iz vode oko vas. U nekoj od ovih uglačanih stena, neko je dobio inspiraciju i isklesao usnulu sirenu.

Spustili smo se do dve od pregršt sličnih. Za jednu od njih čak postoji reklama u mestu **Sarti**, koje smo obišli nešto kasnije. Da je umesto borove šume iza vas, kojim slučajem šuma palmi, na plaži “Orange beach” osećali biste se skoro kao na Sejšelimima. Sitan beli pesak, more u svetlo - tirkiznoj boji, kao i blistavo bele, oble, uglačane stene koje izviru iz vode oko vas, daće vam odgovor na pitanje zbog čega je ova mala plaža uvek posećena. U nekoj od ovih uglačanih stena, neko je dobio inspiraciju i isklesao usnulu sirenu.

Nekoliko kilometara južno, ući ćete u jedini gradić na istočnoj obali Sitonije - Sarti. U velikom zalivu, sa širokom i duž čitavog mesta dugom pešćanom plažom, ovaj nadasve simpatičan i nepretenciozan gradić, deluje veoma prijatno i opušteno. U njemu nema velikih hotela, niti previše zgrada sa apartmanima, zbog čega deluje kao savršeno mesto za odmor.

Iz **Vurvurua** (Vourvourou), mesta na severu istočnog dela Sitonije, svakog prepodneva brodovi polaze na jednodnevni izlet u obilazak oko zapadne strane Svete Gore - Atosa.

Verovatno već znate da na Atos ne možete da uđete bez dozvole prethodno dobijene u Solunu, na koju se čeka oko nedelju dana od dana podnošenja. Ako ste ženskog pola, ni to vam neće vredeti, jer monasi žene ne puštaju u svoj skroviti svet. Zato možete da uplatite turu brodom i oplovite dovoljno blizu Atosa, taman toliko da vas želja za lepotom manastira i njegovih fresaka mine. Cena od oko 40 eura po osobi, obuhvata četvoročasovno krstarenje i dvoipolačasovno zaustavljanje za ručak u mestu **Uranopolis** (Ouranopolis), na zapadnom delu trećeg “prsta”, koje

neizostavno treba da obidete.

Zapadni deo Sitonije nije toliko zanimljiv kao istočni. Na toj strani poluostrva, nalazi se veće mesto **Neos Marmaras**. Ako niste ljubitelj masovnog turizma i atmosfere “jedan drugom nad glavom” koja podseća na istočni deo prvog “prsta” (Pefkohori, Hanioti), nema nikakve potrebe da svraćate u Neos Marmaras. Tim gore što je ovde sve u istom stilu, ali još u brdu, pa uzbrdicama i nizbrdicama često nema kraja. Pored Neos Marmarasa, nalazi se i veliki kazino sa kockarnicom - **Porto Karas**.

Većinu teritorije trećeg “prsta” - Atosa, čini monaška država Sveta Gora. Na njoj se nalazi 20 manastira, od kojih je po jedan: srpski, bugarski i ruski, a ostali su grčki. Zanimljivo je da su neki od grčkih manastira nekada bili “u vlasništvu” arhiepiskopija drugih država, ali su iz razloga što u njima vremenom nije ostalo više od šest monaha, “pretvoreni” u Grčke.

Selo Agios Nikitas, poluostrvo Sitonia

Jedino mesto sa zapadne strane Sitonije koje vredi videti, je staro selo **Agios Nikitas**, koje se nalazi u korenu drugog prsta, na kilometar do dva u kopnu od mesta **Nikiti** (koje je na samoj obali). Agios Nikitas ima većinom kamenom popločane ulice i stare kuće koje se restauriraju i doteruju, tako da je prijatno prošetati njegovim uličicama i steći utisak o tome kako je grčko primorsko selo u ovom delu zemlje, zaista nekada izgledalo.

Odatle “preprečite” kolima poluostrvo, do sela **Agios Nikolaos** (na istočnom delu Sitonije), pa krenite severno uz obalu, prema trećem prstu - Atosu. Ovaj deo obale je veoma slikovit, a visoko sa puta, nekoliko malih sela u podnožju, deluju kao sa razglednice. Plaže nisu naročito lepe i nema preke potrebe da se zadržavate, već nastavite put Uranopolisa.

Većinu teritorije trećeg “prsta” - Atosa, čini monaška država Sveta Gora. Na njoj se nalazi 20 manastira, od kojih je po jedan: srpski, bugarski i ruski, a ostali su grčki. Zanimljivo je da su neki od grčkih manastira nekada bili “u vlasništvu” arhiepiskopija drugih država, ali su iz razloga što u njima vremenom nije ostalo više od šest monaha, “pretvoreni” u Grčke.

Postoji zakon koji nalaže da u manastiru mora aktivno da živi barem šest monaha, da bi ostao u istom “vlasništvu” - u suprotnom se dodeljuje Grčkoj. Ako uspete da dobijete dozvolu za posetu Atosu, po njemu možete slobodno da se krećete od jednog do drugog manastira, gde ćete dobiti hranu i smeštaj kad god vam to zatreba. Za one koji dobiju dozvolu, a vole da planinare, na krajnjem jugu poluostrva nalazi se vrh Atos visine 2.030 m.

I bez dozvole možete da posetite treći “prst”, ali samo do mesta Uranopolis. Iza njega prestaje svaki asfalt, kao vrsta “obaveštenja” da dalje ne možete, osim u slučaju da imate odobrenje za posetu Svetoj Gori. U korenu Atosa, desetak kilometara pre turističkog mesta **Jerisos** (Ierissos), sa desne strane se nalazi drvena tabla sa natpisom: **Kakovou**. Skrenite do drvene kapije i uđite u ograđen prostor gazdinstva manastira **Hilandar**. Monasi ovde uzgajaju ono što oko Hilandara, zbog manjka prostora, ne mogu da zasade. Prošetajte se po vrtu, pogledajte malu crkvu i ribnjak, a zatim se vratite na put prema Atosu.

Desetak kilometara južno od Kakovua proći ćete kroz mesto Jerisos, a potom vas, u sledećih desetak kilometara, put vodi na suprotnu (zapadnu) stranu Atosa, pored sela **Tripiti**, odakle leti na svakih pola sata, trajekti kreću put ostrva **Amuliani** (Ammouliani). Osim ovog, nešto većeg ostrva (na kome ćemo kasnije “završiti” današnje putovanje), između drugog i trećeg

“prsta”, tik uz obalu Atosa, a blizu Uranopolisa, nalaze se još dva manja i nenaseljena ostrva. Do njihovih plaža, tokom čitavog dana voze čamci i brodići sa doka u Uranopolisu. Od Tripitija do “kraja puta” imate još oko 10 kilometara vožnje.

Uranopolis je (kao i Sarti), veoma simpatičan primorski gradić. Sa mnoštvom privatnih kuća ukrašenih obiljem zelenila, za nas je bio pravo otkrovenje, s obzirom da u našim turističkim agencijama, kao destinacija skoro da i ne postoji. U njemu postoje veći hoteli, ali se oni nalaze, uglavnom, na obodima grada.

Na rtu, u centru, nalazi se obeležje ovog grada - **kula**. Visoka, četvrtasta, kamena građevina iz XIV veka, na vrhu ima krov od crepa i nekoliko “isturenih” i natkrivenih balkona. S obzirom na to da je relativno skoro pretvorena u muzej, za dva eura po osobi, u njoj možete da vidite zanimljiv srebrni i zlatni nakit, keramiku, kao model manastira **Vatoped** (na Atosu), u čijem vlasništvu je kula nekada bila. Krov i drvene oplata unutar kule, dodate su u XIX veku.

Posle napornih obilazaka, sledi zasluženi odmor. Zato se vratite putem desetak kilometara ka severu, u malu luku kod Tripitija, i sačekajte na trajekt koji vozi na ostrvo Amuliani. Za jedan euro po osobi, a 7,5 eura za auto (u jednom smeru), putovaćete 25 minuta do glavnog mesta na ostrvu. Trajekt saobraća na svakih pola sata, u oba smera, a poslednji polazak sa ostrva na kopno je u 19.30, u letnjem periodu. Većina putnika za ostrvo su Grci - izgleda da stranci nisu dovoljno obavešteni.

Ostrvo je dugo nekoliko kilometara, a široko oko dva kilometara. Čim stupite na tlo, podite putem kroz glavno mesto, preko brdašca na drugu stranu ostrva - onu koja gleda ka Sitoniji. U roku od sedam-osam minuta, videćete veliki parking, slano jezerce i prelepu, veliku pećanu plažu. Ovu plažu nije moguće da “promašite” - jedini asfaltni put na ostrvu, prolazi i vodi samo do nje! Na njoj se možete okupati, odmoriti i osvežiti u veoma zanimljivom kafiću u praiistorijsko-afričkom stilu, koji se nalazi na desnom kraju plaže, podno stenovitog brda. Putovanje Halkidikijem možete da okončate duboko u njegovom kopnenom

Kakovu

Zahvaljujući donaciji nemačke vlade, na jednom zaravnjenom brdu iznad Stagire napravljen je “zabavni park” od sprava vezanih za fiziku, mehaniku i kinetiku. Ovde ćete videti kako se prelama svetlost i kako sočivo pod uglom može da zapali vatru; zatim ćete vrteći ručicu ustanoviti kako nastaje vir; videćete kako funkcioniše klatno, sunčani sat i kako se šapatom iz jednog u drugi kameni “tanjir” prenosi zvuk.

delu, u obilasku velikog starog sela **Megali Panagia**, a 20-tak kilometara severoistočno od njega obavezno posetite **Stragiru**, rodno mesto čuvenog filozofa Aristotela.

Zahvaljujući donaciji nemačke vlade, na jednom zaravnjenom brdu iznad Stagire napravljen je “zabavni park” od sprava vezanih za fiziku, mehaniku i kinetiku. Kako deci, tako i onima koji

to odavno više nisu, biće krajnje zanimljivo da “otkriju” neke od zakona fizike, na očigledan i zanimljiv način. Ovde ćete videti kako se prelama svetlost i kako sočivo pod uglom može da zapali vatru; zatim ćete vrteći ručicu ustanoviti kako nastaje vir; videćete kako funkcioniše klatno, sunčani sat i kako se šapatom iz jednog u drugi kameni “tanjir” prenosi zvuk. Na samoj ivici brda, nalazi se veliki spomenik Aristotelu, a malo dalje i tri mala teleskopa za posmatranje okoline, a možda i zvezda!

Većinu stvari pomenutih u ovom tekstu, verovatno nećete čuti iz usta naših turističkih vodiča, već morate, kao što smo to morali i mi, da ih pronadete sami. U tome i jeste čar putovanja - dok putujete, stalno ste u poziciji da otkrijete nešto novo, zanimljivo i inspirativno. ■

▶ Severna Grčka

■ geografski položaj

Nalazi se u **jugoistočnoj Evropi**, južno od Makedonije i Bugarske, a zapadno od Turske. Zapluskuju je obale Jonskog mora (na zapadu), Sredozemnog (na istoku) i Egejskog (na jugu).

obidete kolima, s obzirom na to da nam Grčka i nije tako daleko. Od Beograda do Soluna ima oko 630 kilometara, od kojih autoput čini oko 500 kilometara. Putarina za autoput od Beograda do Soluna, košta oko 20 eura u jednom smeru. Ostale putarine

na planini Parnas.

■ **vremenska razlika**
+1 sat u odnosu na SCG

■ **jezik**
Grčki

■ **medicinske norme**
Nema posebnih medicinskih normi, niti je potrebna vakcinacija.

■ **novac**
Euro

■ **struja**
230V, 50Hz

■ **smeštaj**
U zavisnosti od želja i dubine džepa, možete da se smestite u kampovima, privatnim apartmanima ili hotelima.

■ **populacija zemlje i grada**
Grčka ima oko **11 miliona stanovnika**.

za autoputeve u Grčkoj, plaćaju se samo na autoputu Solun - Atina i koštaju dva eura.

■ kako stići do...

Pošto je Solun jedan od većih gradova u severnoj Grčkoj, informisaćemo vas kako da stignete do njega, a iz njega možete da se krećete prema drugim delovima oblasti. Do Soluna možete da dodete aviokompanijom Olympic Airlines, preko Atine. Avion leti utorkom i subotom u 09.00, a stiže u Atinu u 12.15. Za Solun polazi u 18.20 i stiže u 19.15. Cena karte je 170 eura uz 129 eura za takse. Mi preporučujemo da ovu zemlju

■ dokumenta

S obzirom na to da je Grčka član Evropske Unije, pored važećeg pasoša, potrebna je i **šengenska viza**, koja se dobija u Ambasadi Grčke u Beogradu.

■ klima

Klima je **mediteranska**, sa toplim letom i blagim zimama. U planinama kopnenog dela Grčke zimi ima snega. Jedan od ski centara je blizu mesta Delfi (čuvenog antičkog proročišta),

Dodatne informacije možete da nadete na: **www.medhotels.com**, **www.myhotel.gr**, **www.allhotelsin-greece.gr**.

■ informacije

Za dodatne informacije pogledajte neke od Internet stranica: **www.gtp.gr**, **www.nath.gr**, **www.greekhotels.gr**.

■ telefoniranje

Ako zovete Grčku iz SCG, okrenućete: 99 30. Pozivni broj za Solun je 23 10. Minut razgovora košta 17,33 dinara. **SCG ćete iz Grčke** zvati kao i iz bilo koje druge zemlje - 00 381 i pozivni broj odgovarajućeg grada. Minut razgovor košta 0,24 eura.

■ kako se kretati kroz regiju

Kroz Grčku možete da se krećete **vozom** (Solun - Larisa - Atina), međugradskim **autobusima** (iz Soluna), **kolima**, rent-a-car -om, **brodom** oko Svete gore -Atosa (iz mesta Vurvuru).

